

ШЫН

1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 20 (16478)

2002 чылдың
ФЕВРАЛЬ 16,
суббота.

Ат салган
шагы 20.00

Садар өртээ
3 рубль.

Цыл бажсы үндү...

АЪТ ЧЫЛЫНЫҢ БИРГИ ХҮНҮ

Февраль 13-те, эртенгиниң 6 шакта, Хавырга дааның баарында Каа-Хемниң бетики эриинге хамнар Шагаа уткуп саң салган.

Аңаа база-ла чон хөй чыылган. Ай-Чүрек Оюн, Нина Довуу, Лазо Монгуш баштаан 18 хам улуг одагже аш-чем дээжизи каап, ону долгандыр дүңгүр хап хамнаан. Оларның аразында орус националдыг эр, херээжен ийи хам бары солун болган.

Хамнаашкын чоруп турда-ла, ооң чоогунга шагаалаан кижилер тевек теп, "аът" шалбалап, кожамыктап мөөрейлежип эгелээннер. Хүн үнер деп баарга, дүңгүрүн соокка улам дыңзыды хап алганмышаан чөөн чүкче углай кылаштажыпкан. Ынчалза-даа даглар кыры булуттуг болганы-биле хүн үнместээш турупкан. Хамнар ону манап, хар кырынга эр хамнар мурнунга, херээжен хамнар соонга чыскаалдыр дискек кырынга олургулап алгаш, хамнап-ла олурганнар. Ыа аразында Виктор Көк-оол аттыг хөгжүм-шии театрының ажилдакчызы Надежда Торлуковна Оюн тыва чеминиң дээжилери сүт, тараа, далган, ааржызын чер, суг ээлеринге өргүп турган. Хар кырынга дискектенип олуруп алган хамнар (хөөкүйлерниң дискектери та кайы хире донган) 1 шак иштинде хамнап келгеннер. Адак сөөлүндө хүн булут аразындан көстүп эгелээн. Хамнар дүңгүрлерин улам дыңзыг соп, улам күштүг алганып турганнар. Суг Аът чылының бирги хүнү кайгамчык чаагайы-биле үнүп келген.

Ыа аразында маргылдаалар төне берген. Тевек теверинге Айдың Санчаа бирги черни алгаш, 500 рубль, чараш ак өннүг ойнаар аът-биле шаңнаткан. Ийги черни алган Экер Сат шак-биле шаңнаткан. Аът "шалбалаарынга" Аяңгатыдан Аижки Ооржак бирги черни, ийги черни Орлан Будук-оол алган. Шаңналдары база үстүнде бижиттингени дег болган. Эң эки кожамыктаан дээш Сүт-Хөлден "Сүт-Хөл" солунун редактору Светлана Ооржак бирги черни алгаш, бьжыр хайындырып каан аът-биле шаңнаткан. Ниитизи-биле саң салырышкыны эки эрткен.

Борис ОНДАР.

ЫДЫКТЫГ МӨРГҮЛ

Февраль 12-де Кызыл хоорайда Виктор Көк-оол аттыг хөгжүм-шии театрынга чон чык долдур олурупкан. Улуг Будда Шакьямуни Бурганның үндезилеп кааны Чырыткылыг Улуг Угаанның салгакчылары, Ыдыктыг башкы Чырыткылыг XIV Далай-ламаньң ужуктап кааны ТР-ниң Камбы-лама эргелелиниң ламаларының ыдыктыг судур, ном номчуп эгелээрин олар четтикпейн манап олурганнар.

Сцена кырында Будда Шакьямуни Бурганның улуг чуруун бедидир чалап аскан. Ооң адаанда Чырыткылыг XIV Далай-ламаньң чуруун делгээн. Ооң адаанда дагылдарда чулалар чайынналдыр хып турган. Ламалар ном номчууру-биле олуттарын ээлепкен. Ортузунда дүжүлгөде Камбы-лама Еше Дагба саадапкан. Оларның аразында бичи хуурак оолдар база бар болгулаан. Тибет башкы Зопа Гиатсо үнүп олурар чаа чыл, Шагаа таварыштыр чыылганнарга байыр чедиргеш, аңаа хамаарыштыр элээн тайылбыр кылган. Ооң сөзүн тибет дылдан Кунгуртуг чурттуг Лопсан Гятсо очулдуруп олурган. Тибет чанчыл езугаар суг Аът чылы февраль 13-те эртенгиниң 5 шакта чаларап кээр. Аът кижилерге, ылаңгыя тыва чонга, канчаар-даа аажок ажыктыг мал бооп турар. Ынчангаш ТР-ниң сүлде демдээнде суг аът кол черни ээлеп турар. Оон ыңай база бир солун чүүл—ТР-ниң удуртукчулары Президент Ш.Д.Ооржак биле Дээди Хуралдың даргазы Ш.В.Кара-оол аът чылдарлыг бооп турар. Ынчангаш аът чылында республиканың бүгү кижилери аас-кежиктиг чурттап, узун назы назылазын, чок апаргылаан дөрүл-төрелдеривис, чоок кижилеривис, эш-өөрүвүс чырык чаагай Арыг Оранны тып бодаразын дээш,

номчулга-даа эгелээн. Бо номналда онзагай чүүл чүл дизе, аңаа улуг башкылары-биле кады бичи хуурак оолдарның киришкени. Бичи 12 харлыг хуурак Слава Монгуштуң чаптанчыг үнү дыка тода дыңналып, башкыларындан дудак чок номчаан. Кижилерге аас-кежиктиг, буянның чуртталганы кыйгырган башкыларның үнү бир дески ыңдынналып, оларның-биле кады бүгү-ле бурганнар, бодхисатвалар, даригилер ном номчуп, кижилерге аас-кежикти чаяап турган ышкаш болган. Ышкаш-даа эвес, ылап-ла ыңдыг болган.

Бир судур төнерге-ле, Зопа Гиатсо башкы Шагаа дугайында бичи тайылбыр кылып каап турган. Ол февраль 13-те эртенгиниң 9 шакта ТР-ниң Камбы-лама эргелелиниң "Цэчелинг" хүрээзиниң саңыңга саң салырын чарлааш, мындыг өөредигни чоруткан. Тибетке шагда ламалар саң салбас, Шагаа үезинде чүгле хамнар саң салыр чораан. Оон ламалар ук хамнарның саң салыр чоруунун ужурун билип алыр дээш шинчилеп эгелээннер. Ылаптыг шинчилеп көөрге, ында багай чүве чок, ажырбас болган. Оон боттары база саң салып эгелээн. **Саңны чүге салырыл?** Будда Шакьямуни Бурганга, Чырыткылыг XIV Далай-ламага база өске-даа

(Уланчызы 2-ги арында).

ЧУРУКТАРДА: Шагаа үезинде.

